ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 98, Kasım 2019, s. 342-354

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.36796>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
19.08.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.11.2019

Ufuk KODAMAN

İstanbul Aydın Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
kodamanufuk@gmail.com

Dr Öğr. Üyesi Engin EKER

İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı Bölüm Başkanı
engineker@aydin.edu.tr

14-18 YAŞ ARASI ERGENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Öz

Araştırmada ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin, psikolojik dayanıklılığın alt değişkenlerinden olan akran desteği, okul desteği, aile desteği, uyum, empati ve mücadele azmi alt değişkenleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. 2018–2019 Eğitim-Öğretim Yılında İstanbul ili Sarıyer ilçesinde lise öğrenimine devam eden Anadolu Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Turizm Otelcilik Lisesi, Kız Meslek Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesinden kız ve erkek toplam 822 öğrenci üzerinde ölçek uygulaması yapılmıştır. Ölçek “Kişisel Bilgi Formu”, “Ergen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği” ve “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” bölümlerinden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre internet bağımlılığı toplam puanı ile psikolojik dayanıklılığın aile desteği, okul desteği, uyum, mücadele azmi ve toplam psikolojik dayanıklılık arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. İnternet bağımlılığı demografik özelliklere göre genel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Aile özelliklerine göre internet bağımlılığı ve psikolojik dayanıklılık bir farklılık göstermemektedir.

¹ Yazarın aynı isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Arkadaş desteği ve empati ile internet bağımlılığı arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Anahtar kelimeler: Ergen, İnternet Bağımlılığı, Psikolojik Dayanıklılık

A RESEARCH ON RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHOLOGICAL RESISTANCE AND ADOLESCENCE OF ADOLESCENTS BETWEEN 14-18 AGES

Abstract

In this study, it is aimed to examine the relationship between the level of psychological resistance of adolescents and internet addiction in the context of peer support, school support, family support, adaptation, empathy and determination in the fight. In the academic year 2018-2019, 822 students from Anatolian High School, Middle School, Middle School for Tourism Management, Middle School for Girls and Anatolian High School Imam Hatip were subjected to survey. The questionnaire consists of the section "Personal Data Form", the Scale of Adolescent Psychological Resistance "and Internet dependency scale". According to the obtained results, internet dependency and psychological resistance did not show a significant difference in family characteristics. The statistically significant and negative correlation between the total number of Internet dependencies and family support, school support, adaptation, determination to fight and complete psychological resistance of psychological resistance was determined. Internet dependence is generally different in demographic characteristics. In the sample it was bigger in the younger age group, the girl, the low class, I have a high school high school, and those who had a secret friend and emotional connection. There was no statistically significant link between support for friends and empathy and Internet addiction.

Keywords: Adolescent, Internet Addiction, Resilience

1. GİRİŞ

Özellikle okul çağındaki gençlerde sıkça görülen, psikolojik ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekle birlikte, aynı zamanda akademik başarılarını da düşüren aşırı internet/bilgisayar kullanımı, bireyin hem akademik hem de kişisel gelişimini negatif yönde etkilemekte, kişiyi bağımlı hale getirebilmektedir. İnternet kullanımında, öğrenciler, bilgi arama veya öğrenmeden ziyade eğlence amaçlı kullanım göstermektedir (Taş, 2017). İnternetin bilinçli ve doğru kullanılmaması, internet başında daha fazla zaman geçirme sonucunu beraberinde getirmektedir. Medya okuryazarlığının yaygın olmayışı, özellikle internet ve teknolojinin doğru, bilinçli ve yararlı kullanılamaması, doğal sonuç olarak kontrolsüz kullanımı beraberinde getirmektedir. Bu etkenler akademik başarısızlığa da sebep olabilmektedir (Sezerel ve Gökbulut, 2015). Bu bağlamda ortaya çıkan “internet bağımlılığı” kavramının tanımının iyi yapılarak nedenlerinin, belirtilerinin ve çözüm önerilerinin ortaya konulması önem taşımaktadır (Cengizhan, 2005). Bağımlılık konusunda önem kazanan kavramlardan birisi, bireylerin psikolojik sağlıkları ve psikolojik dayanıklılık kavramıdır.

Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireyler stresli olaylarla karşılaştıklarında problem çözme ve planlama gibi daha yaklaşma stratejileri kullanarak kaçınma stratejileri tercih etmezler. Etkili başa çıkma becerilerine sahip bu bireyler bu nedenle daha az stres yaşarlar ve daha az rahatsızlık belirtisi gösterirler (Klag ve Bradley, 2004). Dolayısıyla psikolojik dayanıklılığı, bireylerin

daha az rahatsızlıklara maruz kalacağı, bağımlılıklardan da koruyucu özelliği olan bir kavram olarak değerlendirmek mümkündür.

Psikolojik dayanıklılığın yüksek ya da düşük olmasının bireyde internet bağımlılığı oluşmasında bir etken olup olmadığı ya da internet bağımlılığı yüksek olan bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ne düzeyde olduğu araştırmanın temel sorularını oluşturmaktadır.

Araştırmada ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişki, psikolojik dayanıklılığın alt değişkenlerinden olan akran desteği, okul desteği, aile desteği, uyum, empati ve mücadele azmi alt değişkenleri bağlamında incelenecektir. Ayrıca internet bağımlılığı ve psikolojik dayanıklılığın cinsiyet, yaş, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi, anne-baba birliktelik durumu, sosyo ekonomik düzey, akademik başarı algısı, internet kullanım amaçları ile ilgisi ilişkisel tarama modeline uygun bir biçimde araştırılmıştır.

2. Ergenlikte İnternet Kullanımı ve Psikolojik Dayanıklılık

Ergenlerde teknolojinin aşırı kullanımı yaygın bir davranıştır. Bilgisayarlar ve İnternet, ergenler arasında yeni bir sosyal etkileşim alanı oluşturmaktadır. Ergenlerin% 71,1'inin cep telefonu,% 51,9'unun bilgisayarı vardır. Ergenlerin İnternet kullanım oranı, kentsel alanlarda% 71,6, kırsal alanlarda ise% 54,7'dir. Gençlerin% 32,3'ü konuşmak için interneti kullanırken, interneti ödevlerini hazırlamak için kullananların oranı% 30 iken, oynamak için kullananların oranı% 25,9 ve haberleri okumak için kullananların oranı% 10,8'dir. %. Sürekli olarak anket uygulanan ergenlerin oranı% 73,3'tür (Şen, 2011: 96).

İnternet ortamı ergenlere sosyal kimliklerini keşfetmede büyük fırsatlar sağlar. Sosyal medya bu açıdan en önemli örnektir. Bireyler internette özellikle sosyal medya ile birçok kişi ve gruba aynı anda iletişime girebilmekte ve bu durum onların sanal da olsa sosyalliklerini arttırmaktadır. Öte yandan, internetin ve sosyal medyanın aşırı kullanımı, oluşturulan sanal kimlik ve sanal sosyallik durumu bireyde gerçek hayattan kopuşları da beraberinde getirebilmektedir. İnternete sanal kimlik ve sosyal medya bağımlılığı ile bağımlılık gelişimi ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Araştırmalar ergenler için kimlik statüsünün daha fazla fayda sağladığını göstermektedir. İnternet bağımlılığının kimlik stilleri ile korelasyonu çalışmasının sonuçları, bilgi ve kimlik stillerinin İnternet bağımlılığı ile pozitif bağlantılı normlara yöneldiğini ve kaçınma yöneliminin pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir (Morsünbül, 2014: 79).

2.1. Psikolojik Dayanıklılık Kavramı

Psikolojik olarak dirençli ergenler, risk davranışını artıran akranların olumsuz baskısına karşı daha dirençlidir; Anksiyete, depresyon, intihar riski gibi psikolojik sorunlar stresli durumlarla başa çıkmada daha az yaygın ve daha etkili olmuştur. Ergenlerde psikolojik dayanıklılık çalışmaları, risk altındaki ergenlerin dayanıklılık ve ilgili özelliklerini belirlemeye odaklanan olumsuz yaşam olayları yaşamıştır (Yöndem ve Bahtiyar, 2016: 54).

Psikolojik dayanıklılığın farklı şekillerde kavramsallaştırılması, değerlendirme biçiminde farklılıklara neden olmaktadır. Bazı araştırmacılar dayanıklılığın doğrudan ölçülemeyeceğini ve olumsuz olaylara verilen yanıtın bağlamda değerlendirilmesi gerektiğini öne sürüyorlar. Doğrudan öz değerlendirme ölçekleriyle psikolojik dayanıklılığın değerlendirilmesi için geliştirilen ölçeklerin bazıları, belirli bir stres olayının varlığını ve geçmiş olay yanıtlarının geriye dönük değerlendirmesini içerir (Başar ve Öz, 2016: 227).

2.2. Psikolojik Dayanıklılık ve Ergenlik Dönemi

Günümüz ergenlerinde stres ve kriz durumları sadece gerçek yaşamlarında değil bunun yanında internet dünyasında sanal olarak da görülebilmektedir. Teknolojinin gelişimi ve haberleşmenin daha çok sanal şekilde yapılmasıyla birlikte neredeyse her gün şiddet ve felaket haberlerine maruz kalınmaktadır. Bu durum ergenlerin stresten korunmasını daha da imkansız hale getirmiştir (Jensen ve Nutt, 2017, s.195).

Benard (2004), ergenlik döneminde yaşanan sıkıntılara karşı psikolojik dayanıklılığın oluşmasını sağlayacak 3 koruyucu faktörden bahsetmiştir:

Olumlu ve pozitif ilişki: Ergenlerin hayatında ilişki çok önemlidir. Sevebilme, iletişim kurabilme, kendini ifade edebilme, anlaşıldığını hissedecek birileri ile iletişime girme en kritik ihtiyaçlardandır. Bu ilişkiler sadece anne-baba ile olmak zorunda değildir. İlişkilerin sayısından çok içeriği ve etkisi daha önemlidir. Bu bazen bir kişi bile olabilir. Arkadaş, duygusal bağ kurduğu bir karşı cins, Öğretmen, ebeveyn, komşu olabilir. Burada önemli olan unsur destekleyici ve iyi hissettiren bir ilişki olmasıdır.

Olumlu beklentiler: Olumlu beklentiler akademik başarı ile ilgili olabileceği gibi ergenin yakın çevresinin kendisine destekte bulunduğu beklentiler şeklinde de olabilir. Ayrıca ergenin sahip olduğu özel yetenekleri, ilgi alanları, keşifleri ve kabiliyetleri de önemlidir.

Katılım gösterme ve katkı sağlama için fırsatlar: Destekleyici ve demokratik anne-baba, olumlu okul ve çevre ortamı ergenin katılım göstermesi, dahil olabilmesi ve katkı sağlayabilmesi için fırsatlar oluşturabilir. Burada ergene sorumluluk verilmesi ve özerkliğinin desteklenmesi gerekmektedir.

2.3. İnternet Bağımlılığı

İnternetin aşırı ve işlevsiz kullanımıyla karakterize olan yaşam biçimi, internet bağımlılığının gelişmesine neden olabilir. Araştırmalar, internet bağımlılığını, kişiliğin sosyal, mesleki, ailevi, finansal ve ekonomik işleyişinde güçlü olumsuz sonuçları olan klinik bir bozukluk olarak tanımlamaktadır. İnternet bağımlılığının teşhisi için ana kriter internette geçirilen aşırı zamandır. Ancak, İnternette harcanan 4 ila 6 saatlik bir sürenin internet bağımlılığının bir göstergesi olabileceği veya olamayabileceği ifade edilebilir (Momcilovic ve Iskrenovic-Momcilovic, 2017: 163).

İnternet bağımlılığı, bireyin internet ile ilişkisinde aşırı kullanım içinde olması, kullanım esnasında içerik ve süre açısından kontrolü kaybetmesi, internet bağlantısı kuramadığında ise öfke, gerginlik, huzursuzluk gibi yoksunluk belirtileri göstermesi ve bunların sonucunda kişisel, sosyal, ailevi, akademik ya da iş hayatının olumsuz etkilenmesi durumudur (Kabaklı Çimen, 2018: 1434).

İnternet bağımlılığının sebepleri arasında günlük yaşamda erişim kolaylığı ve yaygınlığı gösterilebilir. Bağımlılıkta sosyal etkenler de çok önemli yer tutmaktadır. Küresel olarak internetin her alanda kullanımı bireyleri gündemin dışında olmamaları ve gruba uyma dürtüleri ile birlikte internet kullanımına itebilir. Bu sebeple interneti kullanan kişiler kendilerini yalnız hissetmezler. İstenilen bilgiye veya kişiye doğru zamanda ulaşma yeteneği, bu fikri yaratma ortamı sağlar. Bununla birlikte, bireyler sanal ortamlarda, sosyal ağlarda, forumlarda ve sohbet programlarında sanal iletişimi tercih edebilir ve gerçek yaşamlarındaki ilişkiyi tercih etmez hale gelebilirler (Kabaklı Çimen, 2018: 1434).

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Bu çerçevede psikolojik dayanıklılığın boyutlarının internet bağımlılığı ile ilişkisi incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2018–2019 Eğitim-Öğretim Yılında İstanbul ilinde lise öğrenimine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise lise öğrenimine devam gönüllülük esasına göre belirlenen, Anadolu Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Turizm Otelcilik Lisesi, Kız Meslek Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesinden kız ve erkek toplam 822 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada kolayda örneklem modeli kullanılmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada amaçlar doğrultusunda veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Ergen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği” ve “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır.

İnternet Bağımlılık Ölçeği

Hahn, Jerusalem tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması Şahin ve Korkmaz tarafından yapılmıştır. Ölçek insanların internet bağımlılık düzeylerini ölçme amacıyla geliştirilen ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayalı olan bir ölçme aracıdır. Ölçek 19 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. Daha fazla online kalma isteği (7 madde), Kontrol kaybı (4 madde), Sosyal ilişkilerde olumsuzluk (8 madde) (Akın, 2012). Ölçeğin bütününden toplam puan olarak en düşük 19 en yüksek 95 puan alınabilir. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe bağımlılık düzeyinin yükseldiği kabul edilmektedir. Ölçeğin üç alt boyutu vardır; birincisi “kontrol kaybı”, ikincisi “daha fazla online kalma isteği” ve üçüncüsü ise “sosyal ilişkilerde olumsuzluk” tür (Şahin, 2011). Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach Alpha değeri 0.911 olarak bulunmuştur.

Ergen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (EPDÖ)

Ölçek Altundağ, Bulut ve Doğan tarafından geliştirilmiştir. 14-18 yaş arası ergenlere uygulanan ölçek 4’lü likert (1 Bana hiç uygun değil - 4 Bana çok uygun) tipinde hazırlanmıştır. Ölçek aile desteği, akran desteği, okul desteği, uyum, mücadele azmi ve empati olmak üzere 6 alt boyuttan ve 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 29 ile 116 arasında değişmektedir. Puanların yüksekliği ergenin psikolojik dayanıklılığının yüksekliğine işaret etmektedir. Bana hiç uygun değil seçeneğine “1” puan verilirken, bana çok uygun seçeneğine “4” puan verilecektir (Bulut, Doğan ve Altundağ, 2012). Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach Alpha değeri 0.821 bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS 23.0 Veri Analizi Paket Programı kullanılmıştır. Verilerin dağılımının normalliği Kolmogorov Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Normal dağılan verilerin iki grup arasındaki farkı için Bağımsız Örneklem t-Testi, ikiden fazla grup arasındaki farkı için ise One Way ANOVA kullanılmıştır. Normal dağılıma uymayan verilerin analizinde, iki grup için Mann Whitney U, ikiden çok grup arasındaki fark için ise Kruskal Wallis testleri

kullanılmıştır. Korelasyon analizinde normal dağılım gösteren veriler için Pearson's, normal dağılıma uymayan veriler için Spearman's rho korelasyon analizi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Kişisel Özelliklere Yönelik Bulgular

Tablo 1. Öğrencilerin kişisel özelliklerine göre dağılımları

	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Yaş		
14	63	7,7
15	224	27,3
16	206	25,1
17	249	30,3
18	64	7,8
19	15	1,8
Cinsiyet		
Kız	504	61,4
Erkek	317	38,6
Sınıf		
9	225	27,4
10	209	25,5
11	205	25,0
12	182	22,2
Lise Türü		
Anadolu Lisesi	306	37,3
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	347	42,3
Anadolu İmam Hatip Lisesi	168	20,5
Akademik Başarı		
Düşük	82	10,0
Orta	637	77,6
Yüksek	102	12,4
Sır Paylaşılan Dost		
Var	695	84,7
Yok	126	15,3
Duygusal İlişki		
Var	196	23,9
Yok	625	76,1

Araştırmaya katılan öğrencilerin %7.7'si 14, %27.3'ü 15, %25.1'i 16, %30.3'ü 17, %7.8'i 18 ve %1.8'i 19 yaşındadır. Öğrencilerin %61.4'ü kız ve %38.6'sı erkektir. Öğrencilerin %27.4'ü 9. sınıfa, %25.5'i 10. sınıfa, %25.0'i 11 ve %22.2'si 12. sınıfa gittiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %37.3'ü Anadolu lisesi, %42.3'ü mesleki ve teknik Anadolu lisesi, %20.5'i ise Anadolu imam hatip lisesine gitmektedir. Öğrencilerin %10.0'u akademik başarılarını düşük, %77.6'sı orta ve %12.4'ü yüksek görmektedir. Öğrencilerin %84.7'si sır paylaştığı bir dostunun ve %23.9'u ise duygusal bir ilişkisinin olduğunu ifade etmişlerdir.

4.2. İnternet Bağımlılığı İle Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişki

İnternet bağımlılığı ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki için yapılan Spearman's rho korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 2. İnternet bağımlılığı ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki için yapılan Spearman's rho korelasyon analizi sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. İB Kontrol Kaybı	r 1,000										
2. İB Daha Fazla Online	r ,651	1,000									
3. İB Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk	r ,601	,568	1,000								
4. İB Toplam	r ,897	,821	,831	1,000							
5. PD Aile Desteği	r -,251	-,203	-,321	-,305	1,000						
6. PD Arkadaş Desteği	r ,036	-,005	-,064	-,001	,324	1,000					
7. PD Okul Desteği	r -,074	-,065	-,168	-,121	,239	,281	1,000				
8. PD Uyum	r -,096	-,114	-,151	-,129	,108	,041	-,053	1,000			
9. PD Mücadele Azmi	r -,207	-,158	-,276	-,247	,340	,190	,343	,114	1,000		
10. PD Empati	r -,021	-,026	-,072	-,037	,283	,301	,116	,192	,172	1,000	
11. PD Toplam	r -,182	-,156	-,316	-,250	,726	,597	,626	,266	,617	,468	1,000

İnternet bağımlılığı toplam puanı ile psikolojik dayanıklılığın aile desteği ($r=-0.305$; $p<0.01$), okul desteği ($r=-0.121$; $p<0.01$), uyum ($r=-0.129$; $p<0.01$), mücadele azmi ($r=-0.247$; $p<0.01$) ve toplam psikolojik dayanıklılık arasında ($r=-0.250$; $p<0.01$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Öte yandan arkadaş desteği ve empati ile internet bağımlılığı arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Buradan hareketle, araştırmanın son hipotezi de kabul edilmiştir. Psikolojik dayanıklılık ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır.

4.3. Kişisel Özelliklere Göre İnternet Bağımlılığı Düzeyleri Arasındaki Farklar

Kişisel özelliklere göre internet bağımlılığı düzeyleri arasındaki farklar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 3. Demografik Özelliklere Göre İnternet Bağımlılığı Düzeyleri Arasındaki Farklar

	Kontrol Kaybı		Daha fazla online olma		Sosyal İlişkilerde Olumsuzluk		İB Toplam	
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Yaş								
14	15,90	6,30	8,68	4,02	13,84	5,11	38,43	13,69
15	15,17	5,64	8,18	3,91	12,87	5,23	36,21	12,91
16	14,90	5,51	8,49	3,85	13,98	6,06	37,37	13,42
17	14,29	5,20	7,70	3,57	13,14	5,67	35,14	12,38
18	13,95	5,38	7,08	3,56	11,69	4,70	32,72	11,98
19	11,73	5,30	6,53	2,85	12,80	4,80	31,07	11,83
KW	12,057		17,962		14,627		15,222	
p	,034		,003		,012		,009	
Cinsiyet								
Kız	15,11	5,63	8,21	3,79	12,92	5,34	36,23	12,73
Erkek	14,15	5,32	7,76	3,77	13,68	5,86	35,58	13,21
U	71871,000		73461,500		74799,500		76500,000	
p	,015		,051		,122		,306	
Sınıf								
9	15,54	6,11	8,29	4,04	13,16	5,40	37,00	13,76
10	15,14	5,52	8,78	3,91	14,32	6,26	38,24	13,76
11	14,45	5,15	7,76	3,39	13,12	5,34	35,33	11,78
12	13,59	4,99	7,17	3,55	12,11	4,86	32,87	11,41
KW	12,437		26,339		16,088		19,420	
p	,006		,000		,001		,000	
Lise Türü								

14-18 Yaş Arası Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılıkları İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Anadolu Lisesi	15,36	5,81	8,11	3,66	13,53	5,44	37,00	12,91
MTA	13,94	4,89	7,71	3,52	12,27	4,88	33,92	11,26
AİHL	15,24	6,05	8,57	4,43	14,57	6,63	38,39	15,33
KW	8,272		3,595		20,825		12,067	
p	,016		,166		,000		,002	
Akademik Başarı								
Düşük	15,44	5,97	8,67	4,55	15,65	7,61	39,76	16,26
Orta	14,85	5,49	8,10	3,72	13,07	5,19	36,02	12,42
Yüksek	13,47	5,24	7,13	3,37	12,13	5,32	32,73	12,17
KW	8,595		7,926		11,844		11,649	
p	,014		,019		,003		,003	
Sır Paylaş. Dost								
Var	14,82	5,36	8,04	3,69	13,07	5,37	35,93	12,37
Yok	14,28	6,39	7,99	4,25	13,99	6,44	36,26	15,65
U	38829,000		41070,000		41122,000		41330,000	
p	,043		,265		,274		,316	
Duygusal İlişki								
Var	15,53	5,91	8,29	3,91	13,68	5,87	37,50	13,67
Yok	14,49	5,38	7,96	3,74	13,06	5,44	35,51	12,64
U	54792,500		58379,500		57832,000		55751,000	
p	,025		,319		,235		,058	

İnternet bağımlılığının kontrol kaybı boyutu 14 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 9. sınıfa giden deneklerde, Anadolu lisesine giden deneklerde, akademik başarısını düşük olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre kontrol kaybı boyutu yaş, cinsiyet, sınıf, lise türü, akademik başarı, sır paylaşılan birisinin olma durumu ve duygusal ilişki olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

İnternet bağımlılığının daha fazla online olma isteği boyutu 14 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 10. sınıfa giden deneklerde, Anadolu imam hatip lisesine giden deneklerde, akademik başarısını düşük olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre daha fazla online olma isteği boyutu yaş, sınıf, akademik başarıya göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

İnternet bağımlılığının sosyal ilişkilerde olumsuzluk boyutu 16 yaşındaki deneklerde, erkek deneklerde, 10. sınıfa giden deneklerde, Anadolu imam hatip lisesine giden deneklerde, akademik başarısını düşük olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olmadığını söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre sosyal ilişkilerde olumsuzluk boyutu yaş, sınıf, lise türü, akademik başarıya göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

İnternet bağımlılığının toplam puanı 14 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 10. sınıfa giden deneklerde, Anadolu imam hatip lisesine giden deneklerde, akademik başarısını düşük olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olmadığını söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre toplam bağımlılık puanı yaş, sınıf, lise türü, akademik başarıya göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

4.4. Demografik Özelliklere Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki Farklar

Kişisel özelliklere göre psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki farklar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 4. Kişisel özelliklere göre psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki farklar

	Aile D.		Ark. D.		Okul D.		Uyum		Müc. Az.		Empati		PD Top.	
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Yaş														
14	24,19	3,76	17,98	2,89	15,76	3,70	11,54	2,01	13,92	2,91	10,11	1,55	93,51	10,43
15	23,60	3,67	17,85	3,17	15,33	3,44	11,81	1,81	13,95	2,41	10,22	1,57	92,76	9,77
16	22,51	4,14	17,57	3,13	14,47	3,65	11,41	1,90	13,22	2,60	9,92	1,74	89,11	10,05
17	23,10	4,44	17,98	2,98	14,59	3,58	11,69	2,02	13,69	2,58	10,07	1,67	91,12	10,29
18	23,06	4,07	17,69	3,04	14,17	4,15	11,94	2,01	13,44	2,32	10,03	1,68	90,33	10,00
19	21,20	6,04	16,73	3,88	15,67	3,52	12,40	2,06	14,60	2,53	9,87	1,46	90,47	11,45
X ²	14,487		4,947		13,771		8,528		13,252		3,690		18,493	
p	,013		,422		,017		,129		,021		,595		,002	
Cinsiyet														
Kız	23,34	3,99	18,06	2,93	15,06	3,58	11,50	1,98	13,71	2,57	10,14	1,58	91,81	9,97
Erkek	22,80	4,37	17,37	3,28	14,49	3,71	11,96	1,83	13,58	2,54	9,97	1,75	90,17	10,44
T.Değ.	74837,500		68746,500		73382,000		68853,000		77652,000		76122,500		72349,500	
p	,126		,000		,048		,001		,497		,245		,023	
Sınıf														
9	23,92	3,69	17,89	3,12	15,45	3,60	11,80	1,90	14,00	2,58	10,15	1,57	93,21	10,10
10	22,86	3,95	17,82	3,06	14,69	3,54	11,44	1,91	13,34	2,56	10,19	1,65	90,35	9,77
11	22,29	4,52	17,67	2,96	14,23	3,65	11,67	2,05	13,46	2,53	9,92	1,77	89,24	10,00
12	23,42	4,28	17,79	3,22	14,93	3,69	11,79	1,88	13,83	2,52	10,02	1,61	91,77	10,49
X ²	19,137		1,586		12,248		5,413		10,648		3,354		21,632	
p	,000		,663		,007		,144		,014		,340		,000	
Lise T.														
A. L.	23,57	3,73	18,08	2,71	15,00	3,49	11,85	1,91	13,56	2,61	10,10	1,71	92,16	9,39
MTA	22,91	4,29	17,71	3,22	14,78	3,62	11,70	1,95	13,80	2,47	10,07	1,61	90,96	10,21
AlHL	22,80	4,51	17,45	3,38	14,67	3,94	11,30	1,93	13,56	2,65	10,02	1,61	89,80	11,31
X ²	3,570		2,904		,529		9,486		1,142		,531		4,343	
p	,168		,234		,768		,009		,565		,767		,114	
A. Baş.														
Düşük	20,77	5,35	16,66	4,08	13,84	3,93	11,51	2,36	12,54	3,03	10,01	1,54	85,33	11,66
Orta	23,22	3,91	18,03	2,84	14,85	3,54	11,64	1,90	13,70	2,48	10,09	1,67	91,52	9,62
Yüksek	24,48	3,73	17,27	3,35	15,58	3,88	12,05	1,78	14,32	2,35	10,01	1,64	93,72	10,70
X ²	28,800		11,347		10,532		5,014		18,697		,548		31,304	
p	,000		,003		,005		,082		,000		,760		,000	
P. Dost														
Var	23,38	3,99	18,46	2,36	15,10	3,55	11,63	1,93	13,77	2,50	10,15	1,63	92,50	9,39
Yok	21,79	4,71	14,13	3,92	13,38	3,78	11,91	1,95	13,02	2,81	9,62	1,70	83,86	11,25
U	34781,000		13757,000		32385,000		40396,000		37026,500		35355,500		23909,000	
p	,000		,000		,000		,161		,005		,000		,000	
D.. İlişki														
Var	22,05	4,84	18,12	2,83	14,68	3,87	11,95	2,01	13,79	2,69	10,33	1,68	90,91	10,56
Yok	23,47	3,85	17,69	3,15	14,89	3,57	11,59	1,91	13,62	2,52	9,99	1,63	91,25	10,06
U	51358,500		57025,000		60074,500		54347,000		59526,000		53151,500		59948,000	
p	,001		,121		,684		,016		,549		,004		,653	

Psikolojik dayanıklılığın aile desteği boyutu 14 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 9. sınıfa giden deneklerde, Anadolu lisesine giden deneklerde, akademik başarısını yüksek olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olmadığını ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre aile desteği boyutu yaş, sınıf, akademik başarı, sır paylaşılan birisinin olma durumu ve duygusal ilişki olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

Psikolojik dayanıklılığın arkadaş desteği boyutu 14 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 9. sınıfa giden deneklerde, Anadolu lisesine giden deneklerde, akademik başarısını orta olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre arkadaş desteği boyutu cinsiyet, akademik başarı, sır paylaşılan birisinin olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

Psikolojik dayanıklılığın okul desteği boyutu 14 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 9. sınıfa giden deneklerde, Anadolu lisesine giden deneklerde, akademik başarısını yüksek olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olmadığını ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre okul desteği boyutu yaş, cinsiyet, sınıf, akademik başarı, sır paylaşılan birisinin olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

Psikolojik dayanıklılığın uyum boyutu 19 yaşındaki deneklerde, erkek deneklerde, 9. sınıfa giden deneklerde, Anadolu lisesine giden deneklerde, akademik başarısını yüksek olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olmadığını söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre uyum boyutu cinsiyet, lise türü ve duygusal ilişki olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

Psikolojik dayanıklılığın mücadele azmi boyutu 19 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 9. sınıfa giden deneklerde, meslek lisesine giden deneklerde, akademik başarısını orta olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre mücadele azmi boyutu yaş, sınıf, akademik başarı, sır paylaşılan birisinin olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

Psikolojik dayanıklılığın empati boyutu 15 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 10. sınıfa giden deneklerde, Anadolu lisesine giden deneklerde, akademik başarısını yüksek olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre empati boyutu sır paylaşılan birisinin olma durumu ve duygusal ilişki olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

Psikolojik dayanıklılığın toplam puanı 14 yaşındaki deneklerde, kız deneklerde, 9. sınıfa giden deneklerde, Anadolu lisesine giden deneklerde, akademik başarısını yüksek olarak gören deneklerde, sır paylaştığı bir dostu olduğunu söyleyen deneklerde ve duygusal ilişkisi olduğunu ifade eden deneklerde daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre psikolojik desteğin toplam puanı yaş, cinsiyet, sınıf, akademik başarı, sır paylaşılan birisinin olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

5. TARTIŞMA

Literatürde demografik özelliklere göre internet bağımlılığını inceleyen pek çok çalışma mevcuttur. Mihajlov ve Vejmelka (2017) çalışmalarında, daha küçük yaşlardaki çocuklarda internet bağımlılık düzeyinin son yirmi yılda önemli derecede arttığını ve bu grubun daha riskli olduğunu ortaya koymuşlardır. Sato (2006) çalışmasında, Japonya’da öğrenciler arasında internet bağımlılığının özellikle küçük yaşlarda yaygınlığının arttığını bildirmiştir. Sezer ve Gökbulut (2015) çalışmalarında, internet bağımlılığının demografik özelliklere göre farklılaştığını bildirmiştir. Bat ve Kayacan (2016) çalışmalarında, internet bağımlısı erişkinlerde demografik özelliklere göre farklılaşmanın daha az olduğunu öne sürmüştür. Canan (2010) çalışmasında, internet bağımlılığının özellikle küçük yaşlar için daha büyük risk oluşturduğunu bildirmiştir. Genel olarak araştırmalar, demografik özelliklere göre internet bağımlılık düzeylerinin farklılaştığını göstermektedir. Öte yandan daha geniş örneklem ve farklı demografi gruplarıyla, bu farklara ilişkin daha kesin sonuçlar çıkarmak mümkündür.

Razieh vd (2012) çalışmalarında, erkeklerde internet bağımlılığının anlamlı derecede daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Aksoy (2015) çalışmasında, kızların internet bağımlılık düzeyini (42.69 ± 10.64) erkeklere göre (46.24 ± 14.09) daha düşük bulmuştur. Aslan ve Yazıcı (2016) ise ileri düzey bağımlılığın kadın ve erkeklerde benzer oranda olduğunu bildirmiştir. Balcı ve Gülnar (2009) çalışmalarında, internet bağımlılığının erkeklerde daha yüksek olduğunu rapor etmişlerdir. Durak Batıgün ve Kılıç (2011) ise yaptıkları regresyon analizinde, cinsiyetin internet bağımlılığı için anlamlı bir yordayıcı olduğunu tespit etmişlerdir. Gökçearslan ve Durakoğlu (2014) çalışmalarında, bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin de yine erkek öğrencilerde daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Yine Gökçearslan ve Günbatar (2012) çalışmalarında, erkeklerde internet bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Literatürde demografik özelliklere göre psikolojik dayanıklılığı inceleyen pek çok çalışma mevcuttur. Bonanno vd. (2007) çalışmalarında, travma ya da afet sonrasında psikolojik dayanıklılık üzerinde demografi, kaynaklar ve yaşam stresini incelemiş ve psikolojik dayanıklılığa demografik faktörlerin etki ettiğini bildirmiştir. Ong vd. (2006) çalışmalarında, farklı demografik özelliklere sahip bireylerde, psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de anlamlı derecede farklılaştığını ortaya koymuştur. Tugade vd. (2004) çalışmalarında, psikolojik dayanıklılık ile pozitif duygu durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve bunun da demografik özelliklere göre farklılaştığını bildirmiştir. Fikretoglu ve McCreary (2012) çalışmalarında, psikolojik dayanıklılık düzeyinin farklı demografik gruplarda farklı seyrettiğini bildirmişlerdir. Luthar vd. (2014) çalışmalarında, psikolojik dayanıklılığı pozitif psikoloji ile arttırabilmenin mümkün olduğunu, bunun için ise bireyin sahip olduğu çevre ve değişkenlerin önem arz ettiğini öne sürmüşlerdir. Dolayısıyla bu araştırmalarda da görüldüğü gibi, psikolojik dayanıklılık demografiye göre farklılık gösterebilmektedir. Ancak bu farklılığı görebilmek için daha heterojen bir demografik yapıya ihtiyaç vardır. Bu araştırma örneklemini ise nispeten daha homojen bir yapıya sahiptir.

6. SONUÇ

Elde edilen sonuçlara göre her ne kadar örneklem çerçevesinde internet bağımlılığı ortalamasının altında ve psikolojik dayanıklılık ortalamasının üzerinde olsa da, özellikle yaşı küçük olan ergenlerde ve imam hatip liselerinde risk faktörü daha yüksektir. Bu gruplarda hem psikolojik dayanıklılık düşük, hem de internet bağımlılığı yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla internet bağımlılığı konusunda özellikle bu gruplara dikkat etmekte yarar vardır.

Fark analizi sonuçlarına göre internet bağımlılığı demografik özelliklere göre farklılık gösterirken, psikolojik dayanıklılık düzeyinin ise anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmektedir. Aslında bu noktada, internetin ülkemizde erişim maliyetlerini de dikkate alarak, demografik özellikler konusunda nispeten de olsa, beklenen sonuçların elde edildiğini öne sürmek mümkündür. Psikolojik dayanıklılık konusunda ise tüm örneklemde ortalamasının üzerinde çıkması, farkın anlamlı çıkmamasının nedeni olabilir.

Korelasyon analizi sonuçları, internet bağımlılığı ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif ilişki olduğunu göstermektedir. Bu durum, internet bağımlılığının azaltılmasında psikolojik dayanıklılığın etkili bir araç olarak kullanılabileceğine işaret etmektedir. Bunun yanında internet bağımlılığına müdahale edilmediği takdirde, ergenlerde psikolojik dayanıklılığın da düşeceğini öne sürmek mümkündür. Bundan ötürü, psikolojik dayanıklılık ve internet bağımlılığı kavramlarının her ikisinin de yakından takip edilmesinin gerekli ve önemli olduğu öne sürülebilir.

KAYNAKLAR

- Akın, A. (2012). Psikoloji ve Eğitimde Kullanılan Güncel Ölçme Araçları. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aksoy, V. (2015). “İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Ağ Kullanım Düzeylerinin Fen Lisesi Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine Göre Değişimi Ve Akademik Başarılarına Etkisi”. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(19), 365-383.
- Aslan, E., & Yazıcı, A. (2016). Internet Addiction Among University Students and Related Sociodemographic Factors. Journal of Clinical Psychiatry, 19(3), 109–117.
- Balcı, Ş., & Gülnar, B. (2009). “Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili”. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 6(1), 5–22.
- Başar, K., & Öz, G. (2016). “Resilience in individuals with gender dysphoria: Association with perceived social support and discrimination”. Turk Psikiyatri Dergisi, 27(4), 1–9.
- Bat, M. ve Kayacan, Ş. (2016). “İnternet Bağımlısı Erişkinlerde Sosyal Medya Oyunları Üzerine Vaka İncelemesi: Candy Crush Oyunu”. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 3(12), 20-46.
- Beard KW. (2004). Internet addiction: a review of current assessment techniques and potential assessment questions. Cyber Psychology & Behavior, 8;7-14.
- Bonanno, G. A., Galea, S., Bucchiarelli, A., & Vlahov, D. (2007). “What Predicts Psychological Resilience After Disaster? The Role of Demographics, Resources, and Life Stress”. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 75(5), 671–682.
- Bulut, S., Doğan, U. ve Altundağ, Y. (2013). “Adolescent Psychological Resilience Scale: Validity And Reliability Study”. Suvremena psihologija, 16(2013), 1, 21-32.
- Cengizhan, C. (2005). “Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: internet bağımlılığı Çocuklar”. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 7(1), 122-130.
- Durak Batıgün, A., & Kılıç, N. (2011). “İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler”. Türk Psikolojisi Dergisi, 26(67), 1–10.
- Fikretoglu, D. ve McCreary, D. R. (2012). (Technical Report 2012-012) Psychological Resilience: A Brief Review of Definitions, and Key Theoretical, Conceptual, and Methodological Issues. (December), 1–22.
- Gökçearslan, Ş. ve Durakoğlu, A. (2014). “Ortaokul Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(2014) 419-435.
- Gökçearslan, Ş. ve Günbatar, M. S. (2012). “Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı”. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 2(2), 10-25.
- Jensen, F. & Nutt, A., (2017). Ergen beyni. İstanbul: Hep Kitap.

- Kabaklı Çimen, L. (2018). "Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1431-1452.
- Klag, S. Ve Bradley, G. (2004). "The role of hardiness in stress and illness: An exploration of the effect of negative affectivity and gender". *British Journal of Health Psychology*, 9, 137-161.
- Koç Başaran, Y. (2017). "Sosyal Bilimlerde Örneklem Kuramı". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(47), 480-495.
- Luthar, S., (2014). *Resilience and vulnerability adaptation in the context of childhood adversities*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mihajlov, M., & Vejmelka, L. (2017). "Internet addiction: A review of the first twenty years". *Psychiatria Danubina*, 29(3), 260-272.
- Momcilovic, A., & Iskrenovic-Momcilovic, O. (2017). "Internet addiction among students". *Dusunen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30(2), 163-164.
- Morsunbul, Ü. (2014). "Internet addiction in adolescence period: its relations with identity style and ruminative exploration". *Anatolian Journal of Psychiatry*, 15(1), 77.
- Ong, A. D., Bergeman, C. S., Bisconti, T. L., & Wallace, K. A. (2006). "Psychological resilience, positive emotions, and successful adaptation to stress in later life". *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 730-749.
- Razieh, J., Ghasempoor, A., Zaman, A., Narjesskhatoon, S. (2012). "The Relationship Between Internet Addiction And Anxiety In The Universities Students". *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research In Business*, 4(1).
- Sato, T. (2006). "Clinical Topics in Japan Definition of Internet Addiction". *Japan JMAJ* 49(7), 279-283.
- Sezerel, H., & Gökbulut, Ö. Ö. (2015). "İnternet Bağımlılığı ve Süreçsel Drama: Bir Bağımlılığın Önlenebilir". *Yaratıcı Drama Dergisi*, 10(1).
- Şahin, C., & Korkmaz, Ö. (2011). "İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması". *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 101-115.
- Şen, M. (2011). "Türkiye ' de Ergen Profili (Adolescent Profile in Türkiye)". *Aile ve Toplum*, 27(7), 89-102.
- Taş, İ. (2017). "Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (July), 31-41.
- Tugade, M. M., Fredrickson, B. L. ve Barrett, L. F. (2004). "Psychological Resilience and Positive Emotional Granularity: Examining the Benefits of Positive Emotions on Coping and Health". *J Pers. Author manuscript*; available in PMC 2005 September 13.
- Yöndem, Z. D. ve Bahtiyar, M. (2016). "Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık ve Stresle Baş etme". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(Number: 45), 53-53.